

UPLATŇOVANIE ZELENÝCH ASPEKTOV PRI OBSTARÁVANÍ POTRAVÍN

Obsah

CPV kódy pre produktovú skupinu potraviny, catering a služby hromadného stravovania:	2
Úvod	3
PodĎakovanie	4
1. Ako a prečo nakupovať kvalitné a ekologicky prijateľné potraviny ?	5
2. Uplatnenie zelených aspektov pri zákazkách	6
3. Obstarávanie potravín	8
3.1. Ekologické označovanie potravín	9
3.2. Čo znamená čerstvosť a sezónnosť potravín?	12
3.3. Možnosti obstarávania	12
3.4. Príklady dobrej praxe	15
4. Obstarávanie stravovacích služieb	16
4.1. Služby hromadného stravovania	16
4.1.1. Aplikácia zelených aspektov pri službách hromadného stravovania	16
4.1.2. Obstarávanie potravín pri zabezpečovaní služieb hromadného stravovania	20
4.1.3. Príklad dobrej praxe	21
4.2. Catering	23
4.2.1. Aplikácia zelených aspektov pri obstarávaní cateringu	24
4.2.2. Obstarávanie potravín pri zabezpečení cateringu	25
4.2.3. Príklady dobrej praxe	28
5. Užitočné rady na záver	30
6. Zdroje a užitočné odkazy	31

CPV kódy pre produktovú skupinu potraviny, catering a služby hromadného stravovania:

Produktová skupina potraviny, catering a služby hromadného stravovania	CPV kód
Potraviny, nápoje, tabak a príbuzné produkty	15000000-8
Zelenina	03221000-6
Vajcia	03142500-3
Obilniny, zemiaky, zelenina, ovocie a orechy	03200000-3
Živočíšne alebo rastlinné oleje a tuky	15400000-2
Spracované ovocie a zelenina	15330000-0
Koreňová zelenina	03221110-0
Listová zelenina	03221300-9
Ovocie a orechy	03222000-3
Mliečne výrobky	15500000-3
Mliečne výrobky rôznych druhov	15550000-8
Mlynské výrobky	15610000-7
Mlynské výrobky, škrob a škrobové výrobky	15600000-4
Pekársky tovar, čerstvé pečivo a cukrárenské výrobky	15810000-9
Živočíšne výrobky, mäso a mäsové výrobky	15100000-9
Mrazené ryby, rybie filé a ostatné rybie mäso	15220000-6
Mrazené rybie výrobky	15229000-9
Mrazené ryby	15221000-3
Služby jedální a hromadného stravovania	55500000-5
Služby hromadného stravovania	55520000-1
Školské stravovanie	55523100-3
Káva, čaj a príbuzné produkty	15860000-4
Káva	15861000-1

Úvod

Tak, ako sa v modernej spoločnosti rozvíja kultúra stravovania a zdravého životného štýlu, priamo úmerne sa aj vo verejnom obstarávaní zvyšuje dopyt po nákupe čerstvých, kvalitných, sezónnych a zelených potravín. O aké potraviny vlastne ide a ako nákup, ktorý v sebe zahŕňa zelené aspekty, úspešne zrealizovať?

Prinášame Vám základnú metodickú príručku o uplatňovaní zelených aspektov pri nákupe potravín, služieb hromadného stravovania a cateringu, v ktorej nájdete verejný obstarávateľ návod, ako uplatniť environmentálne hľadisko v súlade so zákonom o verejnom obstarávaní. Zohľadnenie environmentálnych aspektov vo verejnom obstarávaní potravín prináša nielen čerstvé potraviny na náš stôl, ale má priaznivý vplyv na zdravie ľudí, znižuje negatívny dopad na životné prostredie a celú našu planétu.

Pred samotnou tvorbou a vypracovaním tohto dokumentu sme analyzovali ukončené verejné obstarávania na nákup potravín od roku 2019 do mája 2022. V danom období bolo celkovo zrealizovaných a ukončených 223 verejných obstarávaní, ktoré boli realizované formou nadlimitnej zákazky v celkovej zmluvnej hodnote 50 630 418 EUR. Ani jedna z uvedených nadlimitných zákaziek nebola označená ako „zelené verejné obstarávanie.“ Na základe všetkých získaných vedomostí a informácií bol dokument rozčlenený na tri časti. V prvej časti sú vysvetlené základné pojmy a spôsoby, ako aplikovať environmentálny aspekt pri obstarávaní potravín. Súčasne je táto časť doplnená o najčastejšie používané značky, ktoré sa používajú na označovanie pôvodu, kvality a ekologickosti potravín a príklady dobrej praxe. Druhá časť sa sústreďuje na obstarávanie potravín a služieb hromadného stravovania a uvádza, akým spôsobom je možné aplikovať environmentálny aspekt. Na konci tejto časti je uvedený príklad dobrej praxe z Francúzska. Posledná časť dokumentu sa zameriava na catering a aplikáciu environmentálnych aspektov pri jeho obstarávaní. V rámci obstarávania cateringu sú uvedené základné atribúty, ktoré odporúčame pre úspešnú aplikáciu environmentálneho aspektu zohľadniť. Na záver sú predstavené príklady dobrej praxe z Českej republiky, pri obstarávaní cateringu s environmentálnym aspektom.

Pod'akovanie

Úrad pre verejné obstarávanie, ako ústredný orgán štátnej správy, plní viacero funkcií, pričom jednou z tých najdôležitejších je ochrana verejných peňazí. K tomu je potrebný nielen adekvátny zákon o verejnom obstarávaní, ktorý mu to umožní, ale predovšetkým odborný tím, ktorý vďaka svojej neustálej profesionalizácii bude schopný zabezpečiť vzdelávanie odbornej verejnosti v oblasti verejného obstarávania.

Národný projekt Zvyšovanie efektívnosti v oblasti verejného obstarávania na Slovensku, ktorý je podporený z Európskeho sociálneho fondu, je taktiež dôkazom toho, že Úrad pre verejné obstarávanie vyvíja neustálu iniciatívu zdokonaľovať svoju činnosť a pomáhať odbornej verejnosti lepšie sa orientovať v problematike verejného obstarávania.

V súvislosti s realizáciou projektových aktivít v rámci prípravy tejto metodiky by sa týmto Úrad pre verejné obstarávanie chcel poďakovať riadiacemu orgánu Operačného programu Efektívna verejná správa za možnosť realizovať národný projekt Zvyšovanie efektívnosti v oblasti verejného obstarávania na Slovensku.

1. Ako a prečo nakupovať kvalitné a ekologicky prijateľné potraviny ?

V poslednej dobe je čoraz väčší dopyt po nákupe čerstvých, kvalitných a sezónnych potravín. Ktoré potraviny to však sú? V nasledujúcich častiach tohto dokumentu sa Vám budeme snažiť zodpovedať túto otázku, ako aj priblížiť možnosti a ponúknuť návody, ako takéto potraviny nakupovať, keď sa na taký nákup vzťahuje zákon o verejnom obstarávaní.

Uplatniť environmentálne hľadisko pri nákupe potravín a zamerať sa tak na kvalitné, čerstvé a sezónne potraviny, so sebou prináša viacero benefitov pre celú spoločnosť. Tými najväčšími sú zdravé životné prostredie a zdravie nás ľudí, ktoré vieme dosiahnuť napr. produkciou potravín bez použitia syntetických pesticídov a hnojív, dobrou starostlivosťou o zvieratá, dôsledným triedením a zhodnocovaním biologicky rozložiteľného komunálneho odpadu a pod. Zelené aspekty pri potravinách môžu mať ale aj širší dosah, napr. životné prostredie chránime aj použitím biologicky rozložiteľných materiálov, znižovaním prepravných tokov pri distribúcii potravín, čo má priaznivý dosah nielen na znižovanie uhlíkovej stopy, ale aj na čerstvosť nakupovaných a následne konzumovaných potravín. Preto pri potravinách sa zaujíname aj o to, odkiaľ jedlo pochádza.

Navyše zapájanie malých a stredných podnikov pri zákazkách malého rozsahu a zákazkách s nízkou hodnotou má dosah na lokálnu ekonomiku. Podľa odborných odhadov vracajú miestne firmy viac ako polovicu zo svojich tržieb naspäť do lokálnej ekonomiky, čo v porovnaní s národnými resp. nadnárodnými spoločnosťami predstavuje 2 – 3,5 krát viac finančných prostriedkov. Ide predovšetkým o výdavky na materiál, služby, mzdy zamestnancov a časť zisku, ktoré sa opätovne vrátia do ekonomiky.¹ Kostrou slovenskej ekonomiky sú práve malé a stredné podniky, ktoré predstavujú 99,9% podiel zo všetkých aktívnych podnikateľských subjektov v SR.² V tomto smere by sme radi upriamili Vašu pozornosť na dokument, ktorý vydal Úrad pre verejné obstarávanie pod názvom „[Ako obchodovať s malými a strednými podnikmi](#)“, kde nájdete viacero cenných rád, ako zohľadňovať malých a stredných podnikateľov v rámci procesu verejného obstarávania. Zároveň upozorňujeme, že vyššie uvedené platí len za podmienky dodržania princípov verejného obstarávania (najmä rovnakého zaobchádzania a nediskriminácie) a neobmedzovania hospodárskej súťaže. Rovnako ako malé a stredné podniky vedia aj veľké podniky dodávať zelené potraviny, resp. potraviny, pri ktorých vedia uplatniť environmentálne hľadisko.

---

¹<http://nebula.wsimq.com/09d4a3747498c7e97b42657484cae80d?AccessKeyId=8E410A17553441C49302&disposition=0&alloworigin=1>

² <http://monitoringmsp.sk/wp-content/uploads/2021/07/Male-a-stredne-podnikanie-v-cislach-2020.pdf> , s. 13

Kvalitné potraviny:

Obstarávanie kvalitných, čerstvých a sezónnych potravín so sebou prináša viacero výhod. Okrem podpory spotreby domácej potravinovej produkcie v rozrastajúcom sa konkurenčnom prostredí v rámci Európskej Únie (ďalej len „EÚ“), pomáha zviditeľniť domáce kvalitné výrobky a posilniť tak ich konkurencieschopnosť na domácom trhu. Pri nastavovaní kvalitatívnych štandardov potravín je nutné dbať na princípy transparentnosti, nediskriminácie a rovnakého zaobchádzania.

Sezónnosť a čerstvosť:

Čerstvé a sezónne potraviny prinášajú viac čerstvosti a dôležitých výživných látok vďaka krátkym prepravným trasám, čím poskytujú značnú pridanú hodnotu pre konzumentov. Okrem toho čerstvé a zrelé ovocie/zelenina chutia oveľa lepšie, ako napríklad mrazené potraviny. Inšpiráciou v tomto smere môže byť pre verejných obstarávateľov [sezónny kalendár potravín](#), ktorý môže byť užitočnou pomôckou pri obstarávaní čerstvých sezónnych potravín.

2.Uplatnenie zelených aspektov pri zákazkách

Zelené verejné obstarávanie je pre štát strategickým nástrojom. Vynakladaním finančných prostriedkov na obstaranie komodít so zohľadnením environmentálneho dopadu nakupovaných tovarov, služieb a stavebných prác štát prispieva k napĺňaniu svojich cieľov v oblasti zmierňovania a predchádzania zmeny klímy, ochrany životného prostredia i zdravia obyvateľstva. Na Slovensku je však na základe výsledkov monitorovania zeleného verejného obstarávania úroveň jeho uplatňovania dlhodobou nízkou. Podľa dát z posledného monitorovania realizovaného v roku 2021 bol **podiel zeleného verejného obstarávania** na celkovom verejnom obstarávaní **v roku 2020** na úrovni **14,74 % pokiaľ ide o počet uskutočnených zákaziek** a na úrovni **11,45 % pokiaľ ide o ich hodnotu** v eurách bez DPH.

Produkcia potravín je spojená rovnako s pozitívnymi, ako aj s negatívnymi dopadmi na životné prostredie. Uplatnenie environmentálnych aspektov pri zákazkách na nákup potravín alebo stravovacích služieb sa zameriava nielen na znižovanie negatívnych dopadov na životné prostredie, ale aj na ďalšie aspekty, ako sú napríklad kvalita a pôvod potravín. Od 31. marca 2022 nadobudla účinnosť novela zákona o verejnom obstarávaní č. 395/2021 Z. z., ktorá zaviedla definíciu „**environmentálneho hľadiska**“ medzi základné pojmy (§ 2 ods. 5 písm. q). Zákon o verejnom obstarávaní stanovuje minimálne zákonné kvóty v rámci kalendárneho roka. Verejný obstarávateľ je **povinný použiť**

sociálne hľadisko alebo environmentálne hľadisko v opise predmetu zákazky ako osobitnú podmienku plnenia zmluvy alebo ako kritérium na vyhodnotenie ponúk. Počet verejných obstarávaní, v ktorých je verejný obstarávateľ a obstarávateľ povinný použiť sociálne hľadisko alebo environmentálne hľadisko, sa matematicky zaokrúhľuje na celé číslo.

Kvóty na uplatnenie environmentálneho/sociálneho hľadiska v prípade začatia alebo realizácie najmenej 10 verejných obstarávaní za kalendárny rok (okrem zákaziek s nízkou hodnotou!)				
	Verejný obstarávateľ podľa § 7 ods. 1 písm. a)	Verejný obstarávateľ podľa § 7 ods. 1 písm. b) až e)	Obstarávateľ (§ 9)	Dotované osoby (§ 8)
Environmentálne	6%	6%	6%	-----
Sociálne	6%			

Okrem zákonnej povinnosti aplikovať environmentálne hľadisko zmenila vyššie uvedená novela aj finančné limity v rámci postupov vo verejnom obstarávaní. Vzhľadom na tieto skutočnosti v nižšie uvedenej tabuľke ponúkame prehľad aktuálnych finančných limitov v rámci jednotlivých postupov. V tabuľke sú uvedené aj finančné limity príslušné k prílohe č. 1 zákona o verejnom obstarávaní, ktorá v sebe zahŕňa okrem iného aj služby hromadného stravovania, služby hromadného stravovania pre školy, atď.

Finančný limit		Zákazka „malého rozsahu“	Zákazka s nízkou hodnotou	Podlimitná zákazka	Nadlimitná zákazka
Verejný obstarávateľ podľa § 7 ods. 1 písm. a)	Potraviny	do 9999,99 €	od 10 000 € do 142 999,99 €	-----	od 143 000 €
	Služby podľa prílohy 1		od 10 000 € do 399 999,99 €* *Povinnosť výzvy cez vestník + komunikácia cez E-platformu: od 260 000 € do 399 999,99 €	od 400 000 € do 749 999,99 €	od 750 000 €
Verejný obstarávateľ podľa § 7 ods. 1 písm. b) až e)	Potraviny	do 9999,99 €	od 10 000 € do 220 999,99 €	-----	od 221 000 €
	Služby podľa prílohy 1		od 10 000 € do 399 999,99 €* *Povinnosť výzvy cez vestník + komunikácia cez E-platformu: od 260 000 € do 399 999,99 €	od 400 000 € do 749 999,99 €	od 750 000 €

3. Obstarávanie potravín

Obstarávanie potravín pre hromadné stravovanie (školsťvo, zdravotníctvo, sociálna

sféra, armáda, polícia, nápravné zariadenia, ústavy na výkon trestu) je nutné realizovať v súlade so **Zásadami pre**

zvýšenie bezpečnosti a kvality nakupovaných potravín pre hromadné stravovanie

(UV SR č. 68/2016)³ **vydanými Ministerstvom pôdohospodárstva a rozvoja vidieka.**

Okrem minimálnych požiadaviek kvality na produkty v zmysle uvedeného uznesenia vlády č. 68/2016 je vhodné preferovať nákup tovaru od výrobcov, resp. dodávateľov ktorí poskytujú nielen kvalitné potraviny ale aj potraviny s environmentálnym aspektom.

Potraviny do zariadení hromadného stravovania obstarávať len od producentov a dodávateľov, ktorí sú držiteľmi:

- Potvrdenia o registrácii prevádzkarne potravinárskeho podniku pre potraviny;
- Rozhodnutia o schválení prevádzkarne pre potraviny živočíšneho pôvodu;
- Oznámenia o pridelení registračného čísla pre prvovýrobcov malých množstiev prvotných a spracovaných produktov konečnému spotrebiteľovi a iným maloobchodným prevádzkam; sú vedení v aktuálnych zoznamoch registrovaných prevádzkarní, ktorý vedie orgán úradnej kontroly potravín, s vystaveným potvrdením o registrácii a prideleným registračným číslom.

Základnou požiadavkou a úlohou v hromadnom a školskom stravovaní je zachovať výrobu jedál a nápojov z čerstvých surovín, používať potravinové komodity najvyššej **kvality s výsledovateľnosťou pôvodu**. Zároveň platí, že obstarávaním čerstvých, sezónnych a ekologických potravín dochádza k skráteniu dopravy, čo prispieva k znižovaniu emisií CO₂. Rovnako je potrebné dbať na správne separovanie obalov, v ktorých sú potraviny dovážané, a v neposlednom rade treba zamedziť plytvaniu potravín a usilovať sa o znižovanie vyprodukovaného potravinového odpadu.

Významnú úlohu pri realizácii obstarávania potravín a surovín pre potreby hromadného stravovania zohráva správne zatriedenie alebo klasifikácia potravín a surovín

³ <https://www.mpsr.sk/download.php?fID=16736>

do jednotlivých kategórií. Na zatriedenie výrobkov do skupín (kategórií) sa používajú rôzne hľadiská, najčastejšie sa potraviny a suroviny rozdeľujú podľa pôvodu na rastlinné a živočíšne a ďalej na jednotlivé podskupiny. **V rámci jednej zákazky na potraviny, pokiaľ chce verejný obstarávateľ zapojiť aj menších producentov a farmárov a zamedziť tomu, aby sa zo zákazky vylúčili výrobcovia produktov navzájom nepríbuzných skupín potravín (napr. mäso a spracovanú zeleninu alebo ovocie a mliečne výrobky), ktorí nemusia byť schopní dodať všetky požadované skupiny potravín, je vhodné zákazku rozdeliť na časti.**

3.1. Ekologické označovanie potravín

Pokiaľ sa verejný obstarávateľ rozhodne v podmienkach účasti, v technickej špecifikácii opisu predmetu zákazky, prípadne v kritériách na vyhodnotenie ponúk požadovať výrobky a produkty, ktoré sú označené environmentálnou značkou, alebo ktoré majú charakteristiku zodpovedajúcu environmentálnej značke, ešte pred vyhlásením procesu verejného obstarávania, odporúčame preveriť možnosti trhu v príslušnej produktovej skupine (kategórii) výrobkov.

V nižšie uvedenej tabuľke uvádzame príklady najčastejšie používaných značiek, ktoré sa používajú na označovanie pôvodu, kvality a ekologickosti výrobkov. Uchádzač môže predložiť aj inú značku, ktorá je svojou charakteristikou ekvivalentná značke, ktorú požaduje verejný obstarávateľ. V takomto prípade bude musieť verejný obstarávateľ overiť (a uchádzač dokázať) ekvivalentnosť jednotlivých kritérií predloženej značky s kritériami značky požadovanej verejným obstarávateľom. Toto porovnanie môže byť časovo náročnejšie a môže vyžadovať konzultácie s odborníkmi pre danú produktovú kategóriu.

Upozornenie!

Vždy je dôležité overiť možnosti a dostupnosť obstarávanej komodity na trhu, napr. aj využitím inštitútu prípravných trhových konzultácií (PTK).

	<p>Označenie pôvodu (CHOP) je názov, ktorým sa identifikuje výrobok pochádzajúci z konkrétneho miesta, regiónu alebo vo výnimočných prípadoch z krajiny, ktorého kvalita alebo vlastnosti v podstatnej miere alebo výlučne závisia od osobitného zemepisného prostredia s jemu vlastnými prírodnými a ľudskými faktormi a ktorého všetky etapy výroby sa uskutočňujú vo vymedzenej zemepisnej oblasti. Značka je povinná pre potraviny/poľnohospodárske výrobky a voliteľná pre víno.</p>
	<p>Zemepisné označenie (CHZO) je názov, ktorým sa identifikuje výrobok pochádzajúci z konkrétneho miesta, regiónu alebo krajiny, ktorého danú kvalitu, dobrú povesť alebo iné vlastnosti možno podstatne pripísať jeho zemepisnému pôvodu a ktorého aspoň jedna etapa výroby prebieha vo vymedzenej zemepisnej oblasti. Značka je povinná pre potraviny/poľnohospodárske výrobky a voliteľná pre víno.</p>
	<p>Značka⁴ je udeľovaná Ministerstvom pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR pre slovenských farmárov. Slúži pre jednoznačné odlíšenie slovenských potravín od tých zo zahraničia. Okrem toho zvyšuje ich viditeľnosť, konkurencieschopnosť na slovenskom trhu a podporuje domácu slovenskú produkciu potravín. K značke kvality SK patrí aj značka SK GOLD. Tú dostanú len tie výrobky, ktoré majú nadštandardné kvalitatívne parametre.</p>
	<p>Touto značkou sa na Slovensku označujú rastlinné a živočíšne výrobky vyprodukované v ekologickom poľnohospodárstve (bez použitia umelých hnojív, chemických postrekov, pesticíd, bez GMO). Logo „EKO poľnohospodárstvo“ zaručuje, že produkty boli sledované na každom kroku – od výrobcu až ku konečnému spotrebiteľovi. Procesy sú prísne kontrolované Ministerstvom pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR a Ústredným kontrolným a skúšobným ústavom poľnohospodárskym.</p>
	<p>Logo ekologickej poľnohospodárskej výroby symbolizuje jednotnú vizuálnu identifikáciu produktov ekologickej poľnohospodárskej výroby v Európskej únii. Inšpekciu dodržiavania pravidiel v systéme ekologickej poľnohospodárskej výroby a certifikáciu bioproduktov a biopotravín vykonávajú ÚKSÚP-om⁵ oprávnené organizácie Naturalis SK, spol. s r.o. a Biokont CZ, spol.</p>

⁴ Značku kvality SK môže získať každý slovenský výrobca, ak sú jeho výrobky vyrábané z domácich surovín, za dodržania deklarovaného technologického postupu, parametrov kvality a bezpečnosti potravín, pričom je zároveň potrebná aj deklarácia surovín, t. z. že z celkovej spotreby surovín najmenej 75% musí byť spotreba domácej suroviny a všetky fázy výrobného procesu sa musia uskutočňovať na území Slovenskej republiky.
<https://znackakvality.sk/sk/znacka-kvality>

⁵ Ústredný kontrolný skúšobný ústav poľnohospodársky

	<p>s r.o. Cieľom tohto certifikátu je ochrana životného prostredia a klímy, zachovanie úrodnosti pôdy, kvality vody a biodiverzity, nepoužitia syntetických chemikálií a GMO. Certifikát sa udeľuje na základe splnenia prísnych požiadaviek týkajúcich sa výroby, spracovania, prepravy a uskladnenia. Logo možno použiť len pri produktoch, ktoré obsahujú viac ako 95 % ekologických zložiek a navyše spĺňajú ďalšie prísne podmienky v súvislosti so zvyšnými 5 %. Tá istá zložka sa nemôže vyskytovať v ekologickej a zároveň neekologickej forme.</p>
	<p>Fair Trade, v preklade aj „<i>spravodlivý obchod</i>“, dáva ľuďom možnosť dôstojne žiť. Títo producenti vo väčšine pestujú suroviny ako napríklad banány, kávu, čaj alebo aj bavlnu a mnoho iných. Farmári pestujú uvedené plodiny s ohľadom na životné prostredie a dostávajú za to zaplatené adekvátne a spravodlivo bez toho, aby boli ich plody vykupované za nízke ceny prípadne za iných nevýhodných podmienok.</p>
	<p>UTZ Certified zastrešuje dodržiavanie udržateľného hospodárenia kávy, kakaa a čaju (vrátane čaju Roiboos).</p>

Zoznam zemepisných označení, ktoré sú v štádiu žiadosti o zápis, alebo už boli do registrov EÚ zapísané, nájdete v databáze [eAmbrosia](#) (oficiálna databáza registrov zemepisných označení EÚ). Zemepisné označenia EÚ a tretích krajín, ktoré sú chránené na základe dohôd, nájdete na portáli [GView](#).

Úrad pre verejné obstarávanie upozorňuje, že kvalitu vo verejnom obstarávaní potravín je možné dosiahnuť aj inak ako vyššie uvedenými značkami, ako inšpirácia môže slúžiť už vyššie uvedené uznesenie vlády SR č. 68/2016. Dobrý výsledok verejného obstarávanie potravín závisí aj od kvalitnej prípravy procesu verejného obstarávania (PTK, Meet the buyer) s dôrazom na kvalitatívne požiadavky v rámci podmienok účasti, opisu predmetu zákazky alebo kritérií na vyhodnotenie ponúk.

3.2. Čo znamená čerstvosť a sezónnosť potravín?

Okrem vyššie uvedených znakov čerstvých a sezónnych potravín, existujú bližšie definície, ktoré podľa **zákona č. 152/1995 Z.z. o potravinách** v znení neskorších predpisov upravuje Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky všeobecne záväzným právnym predpisom. Takýmto spôsobom je napríklad upravený a zadefinovaný čerstvý chlieb a pečivo, ktoré nemôže byť dopekané zo zmrazených polotovarov alebo rozmrazované, zároveň musí byť bez konzervačných látok, syntetických farbív a dochucovadiel. Obdobne nákup a dodávka čerstvého opracovaného mäsa. Mäso musí byť dodávané voľné, čerstvé, opracované, chladené a nebalené. Kvalita čerstvosti dodávaného mäsa nesmie javiť znaky po rozmrazení alebo zmrazení, obsahovať vodu, masť alebo krvavé časti, znaky cudzieho zápachu a znaky neprirodzenej farby.

Príkladmi uvádzame právne predpisy upravujúce čerstvosť potravín:

- [nariadenie EP a Rady EÚ č.1169/2011 o poskytovaní informácií o potravinách spotrebiteľom,](#)
- [zákon č. 152/1995 Z.z. o potravinách v znení neskorších predpisov,](#)
- [vyhláška MP a RV SR č. 24/2014 Z.z. o pekárenských, cukrárenských výrobkoch a cestovinách,](#)
- [vyhláška MP a RV SR č. 83/2016 Z.z. o mäsových výrobkoch,](#)
- [vyhláška MP a RV SR 423/2012 Z.z. o mäse jatočných zvierat,](#)
- [vyhláška MP a RV SR č. 243/2015 Z.z. o požiadavkách na označovanie potravín](#)

Okrem požiadaviek na čerstvosť potravín je potrebné vždy skúmať pôvod potravín, tzn. mať prehľad o stave dodávateľského reťazca. Len takýmto spôsobom budete vedieť bezpečne zistiť, z akej krajiny mäso pochádza. Druhým atribútom je sezónnosť potravín. V tomto smere odporúčame sa inšpirovať voľne dostupnými sezónnymi kalendármi, samozrejme s prihliadnutím na ostatné osobitné právne predpisy, ktoré stanovujú príslušné nutričné hodnoty v rámci hromadného stravovania.

3.3. Možnosti obstarávania

Obstarávanie potravín je z pohľadu finančných limitov špecifické, nakoľko jeho realizácia sa vykonáva prostredníctvom **zákaziek s nízkou hodnotou** alebo **nadlimitných zákaziek**. Pri obstarávaní tohto druhu tovaru nemožno využiť postup podlimitnej zákazky.

Zadávanie zákaziek s nízkou hodnotou je upravené v **§ 117 zákona o verejnom obstarávaní**, ktorý vymedzuje základné náležitosti a požiadavky, ktoré je potrebné dodržať. **Novela zákona o verejnom obstarávaní č. 395/2021 Z. z.**, ktorá nadobudla účinnosť dňa 31. marca 2022, **zaviedla viacero zmien pri zákazkách s nízkou hodnotou**. Verejný obstarávateľ pri zadávaní zákazky s nízkou hodnotou na nákup potravín postupuje tak, aby vynaložené náklady na predmet zákazky boli **hospodárne**. To znamená, že náklady, ktoré verejný obstarávateľ vynaloží na nákup potravín, budú

Upozornenie!

Ak verejný obstarávateľ vyzve na predloženie ponuky len jeden hospodársky subjekt, nemusí použiť elektronickú platformu. Ak sa však rozhodne vyzvať na predloženie ponuky viac hospodárskych subjektov, musí to uskutočniť na to určenou funkcionalitou elektronickej platformy. Aj pri oslovení len jedného hospodárskeho subjektu je potrebné preukázať hospodárnosť nákupu.

skutočne **primerané ich cene a kvalite**. Ak verejný obstarávateľ vyzve na predloženie ponuky viac hospodárskych subjektov na účel zadania zákazky, vyzve tieto hospodárske subjekty na to **určenou funkcionalitou elektronickej platformy** a je povinný zabezpečiť **dodržanie princípov rovnakého zaobchádzania a nediskriminácie**. Verejný obstarávateľ je povinný postupovať v súlade **s princípom transparentnosti a zdokumentovať celý priebeh verejného obstarávania** tak, aby boli jeho úkony preskúmateľné bez ohľadu na použité prostriedky komunikácie. Ak na zadanie zákazky na nákup potravín využije elektronickú platformu, môže priebeh verejného obstarávania zdokumentovať pomocou tohto nástroja.

V § 117 ods. 6 zákona o verejnom obstarávaní **sa špecificky neupravuje zadávanie zákaziek s nízkou hodnotou na nákup potravín**. Verejný obstarávateľ pri zadávaní týchto komodít v celom finančnom limite zákazky s nízkou hodnotou postupuje podľa § 117 ods. 1 zákona o verejnom obstarávaní. Všeobecne môžeme uviesť, že pri zadávaní zákazky s nízkou hodnotou na dodanie tovaru, ktorým sú potraviny, zákon o verejnom obstarávaní neupravuje takmer žiadny formálny postup, ktorý by mal verejný obstarávateľ aplikovať. Verejní obstarávatelia si môžu postup zadávania zákaziek s nízkou hodnotou prispôbiť svojim potrebám a upresniť vo svojich interných predpisoch (smerniciach). Súčasťou týchto interných smerníc môže byť napr. spôsob predkladania ponúk, jednotlivých dokladov, ich vyhodnocovanie (vysvetľovanie, vyhodnotenie mimoriadne nízkej ponuky, zasielanie oznámenia o výsledku vyhodnotenia ponúk), či podmienky zrušenia verejného obstarávania a pod. Je teda na rozhodnutí verejného

obstarávateľa, aké konkrétne pravidlá si pre zadávanie zákazky zvolí.⁶ Upozorňujeme verejných obstarávateľov **na povinnosť zverejniť v profile súhrnnú správu** o zákazkách s nízkou hodnotou, ktoré zadal **za obdobie kalendárneho polroka. Súhrnnú správu** verejný obstarávateľ zverejňuje **priebežne** počas kalendárneho polroka **alebo hromadne najneskôr do 60 dní po skončení kalendárneho polroka**, a pre každú takúto zákazku v nej uvedie najmä **zmluvnú cenu, predmet zákazky a identifikáciu dodávateľa**.

Ďalšími efektívnymi nástrojmi pri nákupe potravín v rámci procesu verejného obstarávania je možnosť využitia **rámцovej dohody** alebo **dynamického nákupného systému**.

Rámcová dohoda je písomná dohoda medzi jedným alebo viacerými verejnými obstarávateľmi alebo jedným alebo viacerými obstarávateľmi na jednej strane a jedným alebo viacerými uchádzačmi na strane druhej. Predstavuje flexibilný nástroj umožňujúci verejnému obstarávateľovi realizovať opakované nákupy počas obdobia stanoveného v rámcovej dohode. Rámcovú dohodu je možné uzatvoriť aj pri nadlimitných, podlimitných zákazkách, zákazkách s nízkou hodnotou. Rámcová dohoda predstavuje uzavretú kontrakčnú platformu, ktorú možno uzavrieť najviac na štyri roky. V rámcovej dohode je stanovený rámec, maximálny rozsah plnenia, pričom zadávanie konkrétnych zakaziek, vrátane ich špecifikácie a množstva (samozrejme v rámci a za podmienok stanovených rámcovou dohodou), bude uvedené v čiastkovej zmluve/objednávke. Rámcová dohoda sa **končí uplynutím času**, na ktorý bola uzatvorená alebo **za podmienok uvedených v rámcovej dohode**.

Dynamický nákupný systém (DNS) je elektronický proces určený na obstarávanie tovaru, stavebných prác alebo služieb **bežne dostupných na trhu** definovaných minimálne v rozsahu skupiny podľa slovníka obstarávania, ktorých charakteristiky spĺňajú požiadavky verejného obstarávateľa. Podstata DNS spočíva v jeho **neustálej otvorenosti** voči **prístupu nových dodávateľov**, čím sa zásadne odlišuje od rámcovej dohody. Okruh dodávateľov sa tak môže rozširovať počas celej doby platnosti DNS, čím sa vytvárajú predpoklady pre získanie väčšieho rozsahu ponúk, a teda aj optimalizácie používania verejných finančných prostriedkov. DNS môže byť rovnako ako rámcová dohoda rozdelený na kategórie. DNS oproti rámcovej dohode môže byť zriadený na **neurčito**. Výhodou DNS je aj zrýchlenie procesu nákupu vďaka možnosti využívania elektronických katalógov, vďaka ktorým sa predkladanie ponúk a ich hodnotenie u veľkého množstva položiek s premenlivou cenou významne urýchlí a administratívne zjednoduší.

---

⁶ Metodické usmernenie [č. 7437-5000/2022](#).

3.4. Príklady dobrej praxe

V rámci príkladov dobrej praxe nákupu potravín, by sme Vám chceli priblížiť dva príklady. Tým prvým je realizácia prípravných trhových konzultácií v rámci prípravy samotného procesu verejného obstarávania nákupu potravín. **Prípravné trhové konzultácie (PTK)** sú pre verejného obstarávateľa ideálnym nástrojom pre zistenie aktuálnej situácie na trhu, ako aj nástrojom kontroly podmienok, ktoré zamýšľa verejný obstarávateľ uviesť v súťažných podkladoch. Zdôrazňujeme, že dôležitým faktorom PTK je povinnosť **nenarušenia hospodárskej súťaže, neporušenia princípu nediskriminácie a princípu transparentnosti**. V rámci položených otázok je vhodné u záujemcov zisťovať, či:

- existuje obmedzujúci prvok v súťažných dokumentoch, ktorý by im bránil v predložení ponuky;
- sú splniteľné stanovené podmienky účasti pre záujemcov;
- je navrhované rozdelenie zákazky do jednotlivých kategórií potravín zodpovedajúce realite na trhu;
- je pre záujemcov uvedený opis predmetu zákazky v rámci položiek jednotlivých kategórií potravín dostačujúci na predloženie ponuky;
- navrhnuté veľkosti balení sú dostačujúce, prípadne aké sú ekonomicky výhodnejšie veľkosti balení;
- sú zmluvne navrhnuté časy objednávok potravín resp. časy potrebné na zjednanie nápravy (odstránenie vady) dostačujúce,
- aká je garancia ceny (koľko času dodávateľa garantujú ponúknutú cenu)
- aká je lehota dodania

Čím je detailnejšia a poctivejšia príprava samotného procesu verejného obstarávania, tým menšie je riziko uplatnenia revízných postupov alebo veľkého množstva žiadostí o vysvetlenie zo strany uchádzačov. PTK sú ideálnym nástrojom na to, ako minimalizovať tieto riziká.

Druhým príkladom dobrej praxe je dôležitosť správneho zatriedenia potravín do jednotlivých kategórií. Významnú úlohu pri nákupe potravín zohráva **správne zatriedenie alebo klasifikácia potravín a surovín do jednotlivých kategórií**. Na zatriedenie výrobkov do skupín (kategórií) sa používajú rôzne hľadiská, najčastejšie sa potraviny a suroviny rozdeľujú podľa pôvodu na rastlinné a živočíšne a ďalej na jednotlivé podskupiny. Je dôležité pri zadávaní predmetu zákazky na nákup potravín **nekombinovať navzájom nepríbuzné skupiny** potravín (napr. mäso a spracovanú zeleninu alebo ovocie a mliečne výrobky). Kombináciou takto **nezlučiteľných skupín môže dôjsť k vylúčeniu výrobcov**

týchto produktov, nakoľko tí nemusia byť schopní dodať všetky požadované skupiny. **V tomto prípade však opätovne úrad upozorňuje, že rámci jednej zákazky na potraviny, pokiaľ chce verejný obstarávateľ zapojiť aj menších producentov a farmárov a zamedziť tomu, aby sa zo zákazky vylúčili výrobcovia produktov navzájom nepríbuzných skupín potravín (napr. mäso a spracovanú zeleninu alebo ovocie a mliečne výrobky), ktorí nemusia byť schopní dodať všetky požadované skupiny potravín, je vhodné zákazku rozdeliť na časti.** Názorným príkladom zatriedenia potravín do jednotlivých kategórií je nadlimitná zákazka Fakultnej Nemocnice Bulovka v Prahe, ktorá rozdelila nákup potravín do **26 kategórií**.⁷ Uvedené delenie na kategórie potravín slúži len ako príklad pre inšpiráciu a nemusí zodpovedať situácii na relevantnom trhu pre verejných obstarávateľov v SR, prípadne jednotlivých regiónoch SR. **Je dôležité, aby verejní obstarávatelia dbali na osobitné, legislatívne a trhové špecifiká SR v rámci procesu verejného obstarávania.**

4. Obstarávanie stravovacích služieb

4.1. Služby hromadného stravovania

Služby hromadného stravovania majú významnú rolu vo výžive a stravovaní obyvateľstva všetkých vekových kategórií a z uvedeného dôvodu je základnou požiadavkou a úlohou v hromadnom stravovaní realizovať výrobu jedál a nápojov z čerstvých surovín, používať potravinové komodity najvyššej kvality s vysledovateľnosťou pôvodu.

V tejto súvislosti je potrebné, aby obstarávanie týchto služieb, ako aj surovín neprebiehala živelne s minimálnou možnosťou zabezpečenia kontrolovanej kvality a obstarávaním len na „najnižšiu cenu“, ale naopak služby ako aj suroviny, by mali byť obstarávané v najvyššej kvalite s dôrazom na zabezpečenie výživových potrieb stravíkov, ako aj ochranu životného prostredia.

4.1.1. Aplikácia zelených aspektov pri službách hromadného stravovania

Verejným obstarávateľom odporúčame pri zadávaní zákaziek na poskytnutie služieb hromadného stravovania aplikovať zelené (environmentálne) aspekty v rámci:

- a) podmienok účasti,

---

⁷ <https://tenderarena.cz/dodavatel/seznam-profilu-zadavatele/detail/Z0001172/zakazka/439243>

- b) technickej špecifikácie predmetu zákazky,
- c) kritérií na vyhodnotenie ponúk,
- d) zmluvných podmienok.

V rámci určenia podmienok účasti uvádzame, že tieto **musia byť primerané**, musia byť v súlade so všetkými princípmi verejného obstarávania, najmä s princípmi rovnakého zaobchádzania a nediskriminácie a musia súvisieť s predmetom zákazky.

Účelom stanovenia podmienok účasti vo verejnom obstarávaní je predovšetkým získanie dodávateľa, ktorý je spôsobilý realizovať zákazku, pričom stanovením týchto podmienok môže vyhlasovateľ súťaže podstatným spôsobom ovplyvniť okruh možných dodávateľov za predpokladu dodržania primeranosti podmienok účasti, princípov verejného obstarávania a súvisu podmienok účasti s predmetom zákazky. Požiadavka na preukázanie splnenia aspoň minimálnych predpokladov v rámci podmienok účasti má svoje opodstatnenie. Zaisťuje, že v konečnom výbere sa umiestnia len ponuky tých uchádzačov, ktorí disponujú dostatočnými kapacitami na realizáciu konkrétnej zákazky, disponujú skúsenosťami s uskutočňovaním porovnateľného predmetu zákazky, a boli by schopní danú zákazku bezproblémovo zrealizovať.

Verejný obstarávateľ môže **v prípade služieb hromadného stravovania požadovať, aby uchádzači/záujemcovia mali príslušné odborné znalosti a skúsenosti** týkajúce sa napr.

- plánovania jedálnych lístkov, dodržiavania rastúcej spotreby rastlinných potravín, ak je to vhodné,
- predchádzania vzniku potravinového odpadu, prevencie iného odpadu, ako sa má roztriediť a zneškodniť,
- bezpečného prerozdelenia prebytočných potravín, ak je to možné,
- úspor vody a energií v zariadeniach a prevádzke a údržbe zariadení (v prípade zamestnancov, ktorí sú za to zodpovední),
- nakladania s odpadom vrátane nebezpečného odpadu, monitorovania a dokumentácie o výsledovateľnosti (napr., či je možné spätne odkontrolovať, kam ktorý odpad bol odvezený, ako bol likvidovaný a pod.),
- environmentálne uvedomelého rozvozu na pravidelnom základe s cieľom zvýšiť palivovú efektívnosť zamestnancov zapojených do dodávania potravín,
- odbornej prípravy o environmentálnych aspektoch, ktoré sa majú každoročne preskúmať/revidovať v rámci politík, a podporných systémoch manažérstva na minimalizovanie potravinového odpadu a iného odpadu, maximalizovaní

prerozdelenia prebytočných potravín podľa vhodnosti a v prípade, že je to bezpečné, maximalizovaní opätovného využitia alebo recyklácie obalov a/alebo iného odpadu a zabezpečení ich bezpečného zneškodnenia (uvedené môže zahŕňať napr. oboznámenie zamestnancov/iných kapacít uchádzača/záujemcu s manuálmi o zavedených procesoch a environmentálne prijateľných opatreniach vo vyššie uvedených oblastiach).

Na overovanie/preukázanie splnenia týchto podmienok účasti musí uchádzač/záujemca predložiť dôkazy vo forme **informácií a referencií** týkajúcich sa relevantných zákaziek.

Ďalšou možnosťou, ako zohľadňovať vplyv obstarávaných služieb hromadného stravovania na životné prostredie, je využitie environmentálnych charakteristík v rámci podrobného opisu predmetu zákazky pri určení technických požiadaviek. Definovanie predmetu zákazky je v kompetencii verejného obstarávateľa, pričom pri opise predmetu zákazky je potrebné vychádzať z ustanovenia § 42 zákona o verejnom obstarávaní. **Opis predmetu zákazky musí byť jednoznačný, úplný, nestranný a nediskriminačný.**

Verejný obstarávateľ môže napr. určiť požiadavku na rastlinné jedálne lístky, t. j. môže určiť požiadavku, že jedálenské lístky musia obsahovať možnosti výberu na zvýšenie spotreby strukovín, zeleniny, ovocia, celozrnných obilnín a orechov pri zachovaní rovnakého odporúčaného príjmu živín pre klientov vrátane vegetariánskych alebo rastlinných jedál, ktoré sa budú ponúkať denne, alebo týždenne, alebo požiadavku doplnenia mäsových jedál fazuľou, obilninami alebo zeleninou a pod.

Taktiež môže verejný obstarávateľ stanoviť požiadavku, aby uchádzači predchádzali vzniku odpadu, resp. vzniknutý odpad triedili a zneškodňovali environmentálne vhodným spôsobom. Uvedené môže zahŕňať napr. objednávanie trvanlivých výrobkov vo veľkom, ak je to možné a environmentálne relevantné, výber vhodného obalu, aby sa znížil odpad z obalov (formát, ochrana, uchovávanie, servírované porcie atď.), výber recyklovateľného obalu, ak je to možné, za predpokladu, že obal garantuje bezpečnosť a hygienu potravín, dávať dochucovadlá a porcie potravín do plnitelných nádob, ak to hygiena potravín a bezpečnosť spotrebiteľa umožňujú, vrátenie obalu na opakované použitie, triedenie odpadu do frakcií stanovených zariadením na zber odpadu.

Ďalej možno v rámci technickej špecifikácie stanoviť, aby sa pri chemických výrobkoch a spotrebnom tovare používali iné ako jednorazové položky (napríklad riad, obrusy, servítky, rukavice, vrecia na odpad). Výnimku tvorí napr. riad pri zabezpečovaní hromadného stravovania, v rámci ktorého sa berie jedlo so sebou alebo sa poskytuje rýchle občerstvenie, použité vrecia na odpad a čistiace rukavice, riad na hromadné stravovanie pri veľkých podujatiach. Tam, kde je to možné, stanoviť, aby čo najviac položiek bolo

recyklovateľných, vyrobených buď z recyklovaného plastu alebo kompostovateľného materiálu. Kompostovateľné položky sa majú uprednostňovať v prípade takých spôsobov použitia, ktoré vedú k znečisteniu položiek potravinami (napr. príbor a riad). Čo sa týka chemických výrobkov a kuchynských papierových utierok a obrúskov, tak možno určiť požiadavku, aby všetky výrobky, ktoré sa majú používať na umývanie rúk, umývanie riadu a výrobky na bežné čistenie a taktiež kuchynské papierové utierky a obrúsky, spĺňali požiadavky environmentálnej značky EÚ pre osobitný výrobok alebo rovnocenné požiadavky.

Taktiež možno určiť environmentálne požiadavky pri spotrebe energií a vody v kuchyniach, čo zahŕňa napr. vypínanie rúry a sporákov, ak sa nepoužívajú dlhší čas, zapínanie sporákov len v prípade potreby, zabezpečiť, aby boli regály umývačky na riad plné, aby sa minimalizovalo množstvo energie použitej na každý tanier a používanie úspornejších programov (úspora vody a elektriny), pri chladničkách zabezpečiť efektívne používanie čo najmenším počtom otváraní dverí, pravidelnou údržbou tesnení a výmenníkov tepla a neumiestňovaním chladiacich spotrebičov v blízkosti zdrojov tepla.

Verejný obstarávateľ môže určiť aj požiadavky na ekologickú prepravu potravín, t. j. napr. používaním ekologických vozidiel používaných pri preprave potravín, či iných komponentov slúžiacich pre hromadné stravovanie.

Environmentálne aspekty možno uplatniť aj pri stanovení kritérií na vyhodnotenie ponúk. Zákon o verejnom obstarávaní umožňuje vyhodnocovať ponuky na základe:

- a) najlepšieho pomeru ceny a kvality (ďalej len „MEAT kritériá“),
- b) nákladov použitím prístupu nákladov efektívnosti najmä nákladov počas životného cyklu (ďalej len „náklady životného cyklu“) alebo
- c) najnižšej ceny.

V tejto súvislosti je potrebné upriamiť pozornosť na vyhodnotenie ponúk na základe MEAT kritérií. Verejný obstarávateľ pri vyhodnocovaní ponúk na základe MEAT kritérií vždy zohľadňuje najlepší pomer ceny a kvality a okrem toho môže zohľadniť extra pridané benefity a vyšší spoločenský prínos nad bežný rámec kvality. Verejný obstarávateľ by mal pristupovať k MEAT kritériám (podkritériá, nastavenie jednotlivých váh atď.) tak, aby svojimi rozhodnutiami podporil obstaranie služieb hromadného stravovania so zníženým negatívnym vplyvom na životné prostredie.

Pre potreby obstarávania služieb hromadného stravovania je potrebné využívať najmä subkritériá, ktoré majú pozitívny dopad na „vyšší spoločenský prínos“, teda ochranu životného prostredia. Uchádzačovi, ktorý bude poskytovať/dodávať tieto služby environmentálne vhodným spôsobom, bude poskytnuté vyššie bodové ohodnotenie

pre dané subkritérium, ktoré určí verejný obstarávateľ. Takýmito subkritériami môžu napr. byť:

- **chemické výrobky na umývanie rúk, umývanie riadu a bežné čistenie:** vyššie bodové ohodnotenie v rámci tohto subkritéria bude udelené ponukám uchádzačov, v ktorých čistiace prostriedky a mydlá na ruky presne dávkuje automatický dávkovač alebo dávkovacia pumpa,
- **kuchynské papierové utierky, papierové obrúsky:** vyššie bodové ohodnotenie v rámci subkritéria získa uchádzač v prípade, že bude kuchyňa vybavená dávkovačmi, ktoré dávajú papierové utierky alebo textilné uteráky na ruky v kotúči,
- **emisie skleníkových plynov pri preprave potravín:** vyššie bodové ohodnotenie v rámci tohto subkritéria získa uchádzač, ktorý bude využívať vozový park na poskytovanie služby prepravy potravín, ktorý je napr. (úplne) zložený z ľahkých úžitkových vozidiel s menšou produkciou emisií skleníkových plynov alebo hybridných ťažkých úžitkových vozidiel, resp. ekologických vozidiel⁸,
- **spotreba energií a vody v kuchyniach⁹ (úspora energií a vody):** verejný obstarávateľ prideli úmerne body ponukám, v ktorých viac ako x % umývačiek riadu je vybavených systémami na rekuperáciu tepla z vypúšťaného vzdušného tepla, na rekuperáciu tepla z vody alebo uschnutých riadov, dvojitou stenou, optimalizovanými filtračnými systémami a pod.

4.1.2. Obstarávanie potravín pri zabezpečovaní služieb hromadného stravovania

Čo sa týka potravín, ktoré budú využívané v rámci služieb hromadného stravovania, sústreďujeme pozornosť na:

- a) potravinové výrobky ekologickej poľnohospodárskej výroby, kde možno požadovať určité % hodnoty nákupov/hmotnosti nákupov takýchto potravín (napr. ovocie, zelenina, pekárenské výrobky, mliečne výrobky, vajcia a pod.) alebo nápojov;
- b) potraviny zo zvierat s dobrými životnými podmienkami (napr. vajcia produkované hydinou chovanou vo voľnom výbehu nie v kľetkovom chove a pod.);

---

⁸ Ekologické vozidlo je definované v zákone [č. 214/2021 Z. z.](#) o podpore ekologických vozidiel cestnej dopravy a o zmene a doplnení niektorých zákonov

⁹ Týmto kritériom nie sú dotknuté situácie, v ktorých sú subjekty verejného sektora povinné nakupovať len výrobky alebo služby s vysokou energetickou efektívnosťou v súlade s článkom 6 smernice 2012/27/EÚ o energetickej efektívnosti.

- c) výrobky spravodlivého a etického obchodu (Fair trade), (napr. káva, čaj, kakao, cukor, banány, vanilka);
- d) environmentálne zodpovednejšie rastlinné tuky, kde verejný obstarávateľ uvedie zoznam rastlinných olejov, ktoré sú relevantné pre konkrétne obstarávanie a môže požadovať určité % hmotnosti takéhoto rastlinného oleja (kúpeného ako surovina) alebo margarínu;
- e) sezónnu produkciu, ktorá má rôzny environmentálny, zdravotný, ekonomický a sociálny vplyv v závislosti od regiónov, z ktorých produkty pochádzajú a v ktorých sa konzumujú. Sezónna produkcia prepravovaná na krátke vzdialenosti môže mať nižšie environmentálne vplyvy ako produkty prepravované na dlhé vzdialenosti, napr. sezónna čerstvá zelenina môže mať lepšiu chuť a kvalitu a taktiež možno zapojiť/preferovať predovšetkým v zákazkách s nízkou hodnotou lokálnych dodávateľov;

4.1.3. Príklad dobrej praxe

V tejto časti dokumentu je prezentovaný príklad verejného obstarávania služieb hromadného stravovania, v ktorom boli úspešne aplikované zelené aspekty vrátane dokázaných pozitívnych účinkov na životné prostredie.

Obstaranie služieb stravovania a biopotravín pre školskú jedáleň v meste Lens

Všeobecným cieľom obstarávania bolo poskytnúť žiakom ekologické a nákladovo efektívne, nutrične vyvážené stravovacie služby. Konkrétnym cieľom verejného obstarávania bolo riešiť environmentálne a spoločenské otázky týkajúce sa školských jedální, ako napríklad zníženie environmentálnej stopy služieb prostredníctvom znižovania plytvania potravinami, zvyšovania informovanosti žiakov o trvalo udržateľnom rozvoji a poskytovaní odbornej prípravy v oblasti udržateľnosti profesionálnemu stravovaciemu personálu.

Pred samotným začatím verejného obstarávania sa uskutočnili prípravné trhové konzultácie, resp. stretnutia medzi regionálnou radou Nord-pas-de-Calais, verejným obstarávateľom a potenciálnymi dodávateľmi s cieľom komunikovať o potrebách a požiadavkách verejnosti a stimulovať poskytovanie kvalitnejších služieb.

Predmetom zákazky v danom obstarávaní bolo zabezpečenie prípravy a donášky studených jedál. Hodnota zákazky predstavovala 2,2 milióna EUR na jeden rok s možnosťou obnovenia zákazky trikrát na celkové obdobie štyroch rokov.

V technickej špecifikácii verejný obstarávateľ uviedol, že 20 % potravín poskytovaných na prípravu jedál musí mať ekologický pôvod, ktorý sa zvýšil v porovnaní so zákazkou z roku 2014 (15 %). Jednotlivé zložky ekologických jedál musia pochádzať z ekologického poľnohospodárstva, certifikované podľa Nariadenia o ekologickom poľnohospodárstve (ES) č. 834/2007.

Od uchádzačov sa vyžadovalo, aby poskytli tri typy ponúk s rôznymi úrovňami obsahu organických potravín definovanými v zmluve.

1. Menu so sadou zložiek z ekologického poľnohospodárstva (5 z 5 zložiek);
2. Menu pozostávajúce z 3 zložiek (z 5) z ekologického poľnohospodárstva;
3. Menu pozostávajúce z 1 zložky (z 5) z ekologického poľnohospodárstva.

Uchádzači museli poskytnúť 5 rôznych kombinácií pre každú z vyššie uvedených kategórií menu. Dodávateľ musel navyše zaručiť vysledovateľnosť svojich dodaných výrobkov. Na požiadanie musel dodávateľ poskytnúť mestu Lens osvedčenia o ekologickom pôvode výrobku. Okrem toho bol víťazný uchádzač povinný školiť svojich zamestnancov, pokiaľ ide o zloženie, nutričnú hodnotu a vyváženosť každého jedla.

Zákazka bola zadaná uchádzačovi, ktorý ponúkol ekonomicky najvýhodnejšiu ponuku. Na tento účel boli stanovené štyri kritériá:

1. Technická ponuka 45% (zahŕňala subkritériá: kvalita výrobkov používaných pri navrhovaní menu, rešpektovanie sezónnosti potravín v menu, rôznorodosť menu, dodržiavanie výživových odporúčaní),
2. Cena 25% (zahŕňala subkritériá: cena celkovej služby, ceny jedálnych lístkov s výrobkami ekologického pôvodu),
3. Zabezpečenie kvality 15% (zahŕňala subkritériá: opatrenia na zabezpečenie optimálneho dodania, opatrenia na spracovanie objednávok, monitorovacie opatrenia, zdroje určené na vzdelávanie zamestnancov v oblasti stravovania),
4. Vplyv na životné prostredie a dodávky poľnohospodárskych produktov – 15% (zahŕňala podkritériá: posúdenie opatrení dodávateľa na redukcii / recyklovanie obalov s cieľom znížiť znečisťovanie životného prostredia a ďalšie podkritérium bolo percento výrobkov pochádzajúcich z integrovaného poľnohospodárstva.

Vo verejnom obstarávaní boli predložené štyri ponuky a všetky postúpili do fázy vyhodnotenia. Organické menu navrhnuté úspešným uchádzačom bolo v cene 2,75 EUR za jedlo, teda iba nepatrne vyššej cene v porovnaní s neekologickým menu v cene 2,33

EUR za jedlo. Úspešný uchádzač vytvoril nové oddelenie politiky trvalo udržateľného rozvoja a nominoval výskumného pracovníka pre región, aby prepojil odlišnú spoločnosť. Taktiež predmetné obstarávanie prispelo k rozhodnutiu dodávateľa uplatňovať normu ISO 14001 vo vlastných centrálnych kuchynských priestoroch.

Potraviny využívané v obstarávaní boli produktom, resp. vyrobené z produktov ekologického poľnohospodárstva, ktoré má pozitívny vplyv na životné prostredie, pretože umožňuje použitie len organických hnojív a vďaka vyššiemu organickému obsahu a intenzívnejším biologickým aktivitám zlepšuje kvalitu pôdy.

4.2. Catering

Jedlo je dôležitou súčasťou nášho spoločenského života, a preto by sme mali aj pri obstarávaní cateringových služieb myslieť na uplatňovanie environmentálneho hľadiska. Obzvlášť by nám malo záležať, aby sa aplikácia zelených aspektov v čo najväčšej miere dostala nielen do škôl, zdravotníckych a sociálnych

zariadení a služieb hromadného stravovania, ale aby naša spoločenská zodpovednosť, ktorú voči nášmu životnému prostrediu máme, bola uplatňovaná aj pri rôznych spoločenských udalostiach, ktoré majú náš každodenný život spríjemniť.

Možností ako nakupovať udržateľne, čerstvo a zdravo pri zabezpečení rôznych eventov, konferencií, webinárov, workshopov, školení, či iných cateringových akcií je viacero, v tejto sekcii si uvedieme tie, ktoré sú použiteľné v našich podmienkach, aby sa z nich mohli verejní obstarávatelia inšpirovať.

Nielen pri spoločenských udalostiach, ale už aj pri samotných aktivitách súvisiacich s procesom verejného obstarávania, ako sú stretnutia s dodávateľmi „*Meet the buyer*“ alebo „*Prípravné trhové konzultácie*“ vieme uplatniť zelené a viaceré sociálne aspekty verejného obstarávania.

Je jedno, či verejní obstarávatelia obstarávajú potraviny, jedlo a občerstvenie na menšie školenia, workshopy a iné akcie sami, alebo budú vyberať dodávateľa tejto služby. **Vždy by mali pri svojich nákupoch myslieť na to, aby ich catering bol ekologický s čo najmenším negatívnym dopadom na životné prostredie.**

4.2.1. Aplikácia zelených aspektov pri obstarávaní cateringu

Verejných obstarávateľov by mala pri obstarávaní cateringu v prvom rade zaujímať kvalita jedla a miesto pôvodu. Pri zákazkách malého rozsahu alebo zákazkách s nízkou

hodnotou by mali verejní obstarávatelia prirodzene preferovať nákup sezónnych potravín. Dôležitým ekologickým a ekonomickým faktorom je skutočnosť, že nákupom ovocia a zeleniny, ale aj mäsa, mäsových produktov a mliečnych výrobkov z lokálnych zdrojov podporí verejný obstarávateľ miestnych pestovateľov a chovateľov a tým aj malé a stredné podniky a miestnu ekonomiku, ale aj prispeje k zníženiu emisií skleníkových plynov z dopravy a často prispeje aj k minimalizácii množstva obalov. Okrem rozvoja miestnej ekonomiky je dôležitým faktorom aj vytvorenie pracovných miest v danom regióne.

Vo svojich zákazkách na catering by mali verejní obstarávatelia vedome aplikovať taký prístup, pri ktorom:

- určia minimálny percentuálny podiel potravín, ktoré musia byť **vyrobené ekologicky**
- stanovia si minimálne percentuálne podiely a/alebo udelia body za **používanie čerstvého sezónneho ovocia a zeleniny,**
- **zapoja sociálne podniky a študentov škôl** do cateringovej zákazky,
- zahrnú zmluvné ustanovenia o **minimalizácii a predchádzaníu vzniku odpadu** z potravín a nápojov (vrátane odpadu z obalov),
- pri zákazkách malého rozsahu a zákazkách s nízkou hodnotou zaviazu dodávateľa cateringu, aby do svojho dodávateľského reťazca získaval **viac miestnych potravín,**

- použijú také podmienky účasti pre dodávateľov cateringu, ktoré sú založené na **uplatňovaní vhodných opatrení environmentálneho manažérstva**, ako napr. palivová efektívnosť dovozu potravín na spoločenské udalosti a akcie, vzdelávanie zamestnancov cateringových spoločností v oblasti zdravej výživy, prípravy jedál a ekologickému prístupu.

4.2.2. Obstarávanie potravín pri zabezpečení cateringu

Obstarávať čerstvé a zdravé potraviny na spoločenské udalosti môžu verejní obstarávatelia priamo od výrobcov a producentov, alebo môžu využiť služby cateringových spoločností.

Odhliadnuc od tejto skutočnosti, je dôležité, aby sa **verejní obstarávatelia pri nákupe potravín zamerali hlavne na nákup:**

- **čerstvých a nebalených potravín,**
- **výrobkov spravodlivého a etického obchodu** (ako napr. Fair trade certifikované produkty káva, čaj, čokoláda a pod.),
- **potravín a potravinových výrobkov pochádzajúcich z ekologickej poľnohospodárskej výroby,**
- **jedál rastlinného pôvodu,**
- **jedál a nápojov pripravovaných na mieste** alebo v centrálnom zariadení

a konzumovaných na mieste prípravy alebo v priestoroch verejného obstarávateľa ako zákazníka eventu.

Potraviny a nápoje používané na catering musia byť kúpené v súlade s nariadením a kritériami obstarávania potravín GPP EÚ¹⁰.

¹⁰ [Green Business – knižnica \(europa.eu\)](http://Green Business – knižnica (europa.eu))

Zníženie množstva emisií skleníkových plynov môže verejný obstarávateľ dosiahnuť už tým, že **obmedzí množstvo podávaného mäsa a mäsových výrobkov pri eventoch a workshopoch požiadavkou na minimálne jedno alebo viac vegetariánskych alebo vegánskych jedál.** Navyše, preferovaním čerstvých a sezónnych potravín, ktoré sú dopestované v regióne, kde sa

objednaný catering aj realizuje, sa zníži zaťaženie životného prostredia z pohľadu dopravy potravín.

Pri vybraných potravinách a nápojoch (napr. káva, čaj, čokoláda, kakao a pod.) môže verejný obstarávateľ požadovať, aby boli **vyrobené a následne bolo s nimi obchodované v súlade s požiadavkami certifikačnej schémy pre spravodlivý a etický obchod.** Je to schéma, v ktorej sa vyžaduje minimálny certifikovaný obsah

na úrovni 90% a ktorá sa zakladá na organizáciách s mnohými zúčastnenými stranami so širokou členskou základňou a zaoberá sa medzinárodnými normami spravodlivého a etického obchodu vrátane pracovných podmienok výroby v súlade so základnými dohovormi Medzinárodnej organizácie práce (MOP)¹¹, s udržateľným obchodom a so

stanovovaním cien.¹² Overovanie tejto požiadavky prebieha tak, že uchádzač musí predložiť zoznam produktov, ktoré spĺňajú toto kritérium a majú byť dodané v rámci plnenia zákazky.

---

¹¹ Základných 8 požiadaviek dohovoru MOP je výslovne stanovených v organizačných dokumentoch: č. 29 o nútenej práci (1930), č. 87 o slobode združovania a ochrane práva organizovať sa (1948), č. 98 o práve organizovať sa a kolektívne vyjednávať (1949), č. 105 o zrušení nútenej práce (1959), č. 138 o minimálnom veku (1973), č. 182 o najhorších formách detskej práce (1999), č. 100 o rovnakom odmeňovaní (1951) a č. 111 o diskriminácii (1958).

¹² Schémy, ktoré sa považujú za schémy, ktoré sú v súlade s požiadavkami tohto kritéria, nemusia byť súčasťou hnutia za spravodlivý obchod. Schémy, ako je Fairtrade®, UTZ, Bonsucro atď., môžu vykazovať súlad s kritériom za predpokladu, že sa vzťahujú na uvedené zásady. Za rovnocenné sa môžu považovať iné schémy na úrovni krajiny, ak sú v súlade s uvedenými zásadami.

Ďalšou z možností, ako sa správať spoločensky zodpovedne pri nákupe potravín a služieb v oblasti cateringu, je **zapojenie sociálnych podnikov**. Realizovanie týchto aktivít je možné napríklad aj prostredníctvom **študentov stredných odborných škôl**, ktorí tým získajú vhodnú podporu k realizovaniu ich odbornej praxe.

Okrem triedenia odpadu je dôležité jeho znižovanie a snaha odpadu v maximálnej možnej miere predchádzať. Najmä toho z plastu. **Verejní obstarávatelia by mali preto nakupovať iné alternatívy riadu a obalových materiálov, ktoré sú ekologické, kompostovateľné, recyklovateľné a biologicky rozložiteľné.** Jedlo sa môže podávať aj

na tanieroch vyrobených z bambusového vlákna, recyklovaného papiera či recyklovanej cukrovej repy. Za účelom overenia poskytnú dodávateľia takýchto riadov verejnému obstarávateľovi príslušné osvedčenia a certifikáty. V prípade porcelánového, opätovne využiteľného riadu a príborov dochádza v cateringu veľakrát k spolupráci so spoločnosťami, ktoré si tento riad prídu po akciách vyzdvihnúť.

Predchádzať vzniku odpadov môže verejný obstarávateľ aj svojimi požiadavkami na nebalené potraviny a nápoje, napríklad aj tým, že uprednostní vodu z vodovodu naplnenú v džbánoch, príp. domácu výrobu nápojov ochutených čerstvým ovocím.

Do separovania odpadov môžu verejní obstarávatelia zapojiť aj účastníkov eventov či školení a to tak, že priamo na evente poskytnú k dispozícii viaceré odpadkové nádoby. Cieľom každého cateringu je si nielen jedlo vychutnať a užiť si event, ale zároveň čo najmenej zaťažovať našu planétu akýmkoľvek zbytočným odpadom, ktorý sami účastníci triedia priamo na mieste. Verejným obstarávateľom nakupujúcim cateringové služby, ale aj samotným cateringovým spoločnosťami by malo záležať nie len na tom, aby sa produkovalo čo najmenej odpadu, ale mali by sa zaujímať aj o to, čo sa následne s

odpadom po akciách stane. Rovnako ako vznik odpadu a nakladanie s odpadom, k celkovému environmentálnemu vplyvu významne prispieva aj spotreba energií a vody.

4.2.3. Príklady dobrej praxe

Pre lepšiu predstavu Vám v tejto časti metodickéj príručky priblížime ekologický nákup z oblasti cateringu na dvoch praktických príkladoch.

Ekologický nákup pri organizovaní eventov v meste Děčín:

Inšpiráciou pre spoločensky zodpovedný prístup verejného obstarávateľa s dôrazom na udržateľnosť môže byť mesto Děčín v Českej Republike. Na akciách organizovaných mestom, ako aj na akciách organizovaných na jeho území sú jednorazové predmety nahradené pohárkami a lyžičkami s možnosťou opakovateľného použitia.

Propagačné igelitové tašky sú nahradené látkovými. Pri organizovaní akcií, ako sú semináre a konferencie, pri zákazkách malého rozsahu alebo tam, kde je to v súlade so zásadami verejného obstarávania možné, využívajú netradičné druhy občerstvenia od miestnych dodávateľov, čo môže prilákať účastníkov pracovných stretnutí aj k súkromným návštevám mesta, jeho krás a gastronómie.

Výber umiestnenia eventov realizujú aj s ohľadom na druh jedla a potravín, ale opäť sú podľa možnosti preferované české, prípadne regionálne výrobky. Mesto na catering využíva služby strednej odbornej školy služieb a remesiel, hlavne v odboroch cukrár a kuchár. Študenti tejto školy spoločne so svojimi učiteľmi zabezpečujú nielen prípravu pohostenia, ale aj obsluhu na akciách mesta napr. typu vernisáže. Výhodou tejto školy je okrem

kvalitných surovín a receptúr zdravého stravovania aj to, že sídli v hlavnej budove mestského úradu. Pri častých rokovaniach, ktoré sú pre úrad v rámci jednotlivých odborov nevyhnutné, sa nenakupuje voda v plastových fľašiach a nepodáva v plastových pohároch, ale tieto boli nahradené pitnou vodou z vodovodu v džbánoch a karafách. Rovnako tak

káva v kapsulách bola nahradená kávou z kávovaru, ktorý namelie kávu pri jej príprave. Pôvodne nakupované malé mliečka do kávy boli nahradené väčším balením a balený cukor cukrom v cukorničkách. Tým mesto znižuje aj objem nežiadúceho, hlavne plastového odpadu. Používajú výhradne porcelánový alebo sklenený riad, kovové lyžičky a príbory, prípadne bambusové napichovadlá. Mesto podporuje aj triedenie odpadu, kedy na každej chodbe sú postavené kartónové koše s označením plast a papier. Celý príklad dobrej praxe si môžete prečítať na stránke [odpovedného verejného zadávania](#).

Catering – v súlade s nastavenou koncepciou „kvalitne, udržateľne, jednoducho“:

Ďalší z inšpiratívnych príkladov pochádza rovnako od našich susedov spoza rieky Moravy. V tomto prípade bolo vyhlasovateľom súťaže **Ministerstvo práce a sociálnych vecí ČR**, ktoré v oblasti cateringu kladie dôraz na občerstvenie z čerstvých surovín. Slané a sladké pečivo, mliečne a mäsové výrobky, ovocie a zelenina zodpovedajú požiadavkám čerstvosti v zmysle vyhlášok českého Ministerstva poľnohospodárstva. Vajíčka použité pri príprave jedla nesmú pochádzať z tradičného chovu, tzn. nemôžu byť označené kódom 3 (vajcia od sliepok chovaných v klietkach).

Pripravené teplé jedlo alebo studené obložené pečivo musí obsahovať aspoň jednu vegetariánsku variantu. Nápoje sa nesmú podávať do plastových pohárov, po celú dobu

akcie je k dispozícii dostatok sklenených pohárov a džbánov s pitnou vodou z vodovodu. Kávu a čaj nakupujú v súlade s tzv. etickým a spravodlivým obchodom, najčastejšie sú dodávané s certifikátmi Fair trade. Odpady vznikajúce pri cateringu sú minimalizované a počas celej doby trvania akcie majú jej účastníci možnosť triediť odpady minimálne papier, plasty a sklo.

Pri nákupe propagačných predmetov sú preferované tzv. jedlé darčeky, pri ktorých sa dajú využiť špecifické požiadavky podobne ako pri cateringu (napr. kávové a čajové produkty s certifikáciou fairtrade, biopotraviny a pod.).

Viac informácií k tejto zákazke nájdete na stránke [odpovedného verejného zadávania](#).

5. Užitočné rady na záver

Zodpovedný prístup k príprave verejného obstarávania na nákup potravín, služieb hromadného stravovania a cateringu, ktorý je založený na dôslednej analýze trhu a jeho možností, vie vyústiť k úspešnej aplikácii environmentálnych aspektov. Využitie prípravných trhových konzultácií a stretnutí s dodávateľmi (meet the buyer) sú užitočnými nástrojmi v rámci prípravnej fázy procesu verejného obstarávania. Pred použitím environmentálnych značiek (ekologické poľnohospodárstvo, fair trade, atď.) ako podmienok účasti odporúčame verejným obstarávateľom preskúmať aktuálnu situáciu na trhu, tzn. existenciu dostatočného počtu hospodárskych subjektov, aby nedošlo k obmedzeniu hospodárskej súťaže.

Okrem primárnych podmienok, ktoré sa vzťahujú na kvalitu, čerstvosť a sezónnosť produktu, je nutné brať do úvahy aj ďalšie sekundárne podmienky. Týmito podmienkami sú napríklad spôsob dodania, balenie potravín, možnosť recyklácie obalov, nepoužívanie plastových riadov, ekologické umývanie riadu a bežné čistenie.

Pri aplikácii niektorej z podmienok uvedených v tejto metodickej príručke pri obstarávaní potravín, služieb hromadného stravovania alebo cateringu pôjde o zelené verejné obstarávanie, čím zároveň verejní obstarávatelia prispejú k splneniu minimálnej zákonnej povinnosti aplikácie environmentálneho aspektu vo verejnom obstarávaní.

6.Zdroje a užitočné odkazy

- Kritériá zeleného verejného obstarávania EÚ – potraviny, služby hromadného stravovania a predajné automaty
[Green Business – knižnica \(europa.eu\)](#)
- Jak uspořádat konference, semináře a jiné akce udržitelně
https://sovz.cz/wp-content/uploads/2021/01/sovz_publicace_udrzitelne-akce_komplet.pdf
- Nariadenie európskeho parlamentu a rady 2018/848 z 30. mája 2018 o ekologickej poľnohospodárskej výrobe a označovaní produktov ekologickej poľnohospodárskej výroby a o zrušení nariadenia Rady (ES) č. 834/2007
[NARIADENIE EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY \(EÚ\) 2018/848 z 30. mája 2018 o ekologickej poľnohospodárskej výrobe a označovaní produktov ekologickej poľnohospodárskej](#)
- Príklady dobrej praxe EK
https://ec.europa.eu/environment/gpp/case_group_en.htm
[Green Business – knižnica \(europa.eu\)](#)
[A Plan for Public Procurement \(publishing.service.gov.uk\)](#)
- Príklady dobrej praxe Česká republika
<https://www.sovz.cz/priklady-dobre-praxe/?filter-topic=0&filter-subject=3123&filter-locality=0>
<https://tenderarena.cz/dodavatel/seznam-profilu-zadavatele/detail/Z0001172/zakazka/439243>
- Príklady dobrej praxe Slovenská republika
Hlavné mesto SR Bratislava - Poskytovanie služieb pravidelného cateringu (ZsNH) – zelené VO
<https://www.uvo.gov.sk/vyhľadavanie-zakaziek/detail/438208>
[JOSEPHINE - Poskytovanie služieb pravidelného cateringu \(proebiz.com\)](#)
- Príklady dobrej praxe Rakúsko
<https://www.nabe.gv.at/wp-content/uploads/2021/05/Leitfaden-zur-Lebensmittelbeschaffung.pdf>
- Skutočne zdravá škola
[Skutočne zdravá škola - Domov \(skutocnezdravaskola.sk\)](#)
- Kvalita jedla a miesto pôvodu
[SZS prehľad cerstvých surovín.pdf \(skutocnezdravaskola.sk\)](#)
- Sezónny kalendár ovocia a zeleniny
[sezonny_kalendar_A6.pdf \(skutocnezdravaskola.sk\)](#)
- Iné dokumenty
<http://nebula.wsimg.com/09d4a3747498c7e97b42657484cae80d?AccessKeyId=E410A17553441C49302&disposition=0&alloworigin=1>

<http://monitoringmsp.sk/wp-content/uploads/2021/07/Male-a-stredne-podnikanie-v-cislach-2020.pdf>

- Zásady pre zvýšenie bezpečnosti a kvality nakupovaných surovín pre hromadné stravovanie

<https://www.mpsr.sk/download.php?fID=16736>

- Oficiálna databáza registrov zemepisných označení EÚ

<https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/food-safety-and-quality/certification/quality-labels/geographical-indications-register/>

https://ec.europa.eu/info/e-ambrosia-database_sk

- Zemepisné označenia EÚ a tretích krajín, ktoré sú chránené na základe dohôd

<https://www.tmdn.org/giview/>

- Free photo

<https://stock.adobe.com/sk/search/free>